

Mustafa Uğur ÖZKAN

ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN ÖZELLİKLERİ

İÇİNDEKİLER

I. ÜSTÜN YETENEK NEDİR?

I.1. Analytic üstünlük (Giftedness)

I.2. Synthetic üstünlük (Giftedness)

I.3. Practical üstünlük (Giftedness)

II. ÜSTÜN YETENEKLİLİK TIPLERİ

II.1. Genel Entelektüel Yetenek

II.2. Özel Akademik Yetenek

II.3. Yaratıcılık ve Üretici Düşünme Yeteneği

II.4. Liderlik Yeteneği

II.5. Görsel ve Gösteri Sanatları

II.6. Psikomotor Yetenek

III. YETENENLİ ÇOCUK KİMDİR?

III.1. Üstün Yetenekli Çocukları Mükemmel Yapan

Alanların Ne Olduğu

III.2. Üstünlük Nasıl Ölçülecek?

III.3. Bir Çocuğun Üstün Olarak Düşünülmesi İçin Mükemmelliğin Derecesi Nedir?

IV. ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN GENEL ÖZELLİKLERİ

KAYNAKÇA

I.ÜSTÜN YETENEK NEDİR

Literatürde “gifted” ve “talented” terimlerinin “üstün yetenekli” bireyleri belirtmede kullanıldığı görülmektedir. Üstün yetenekli terimi içinde yer kavramlara anlam bilim çerçevesinde bakıldığında; yetenek (ability), somut eylem gücü; yetiklik – istidat (aptitude), belirli bir eğitimle yeteneğe dönüşebilen kalıtsal hazır oluş; marifet (talent) ise özel yeteneğin sivrilmesi anlamını taşımaktadır.(Burak,1995).

Geleneksel olarak üstünlüğü açıklamada bireysel olarak yürütülen, bireysel zeka testleri ile ölçülen genel zeka anlaşılır. Tek başına IQ ile üstünlüğü açıklama Lewis ve Terman’ın çalışmalarında kullanılmıştır. Daha sonraki bir çok çalışmada ve üstün çocuklar için hazırlanan programlarda da sadece IQ ile belirleme yöntemi kullanılmıştır. Fakat son yıllarda üstünlüğü açıklamada kriter olarak tek başına IQ nün kullanılması tatmin edici değildir. Bugün çoğu araştırma üstünlüğün tek başına bir sayı ile açıklanamayacağını gösterir. (Hallahan ve Kauffman, 1994).

Witty üstün yetenekliği “İnsan etkinliğinin değerli bir çizgisinde sürekli olağanüstü performans gösteren kişi ” olarak tanımlanmıştır. Çoklu yetenek veya çok yönlü yetenek kavramının gelişmesinde Guilford’un 1950’lerde zihinsel süreçleri analiz ve kategori ettiği, üç boyutlu zihinsel yapı modeli etkili olmuştur. Bu modelde içerik, işlem ve ürün olmak üzere üç boyutta gruplanmış zihinsel yeteneklerden söz edilmektedir (Akt. Burak, 1995).

Sternberg (1991) üstünlüğün üç ana çeşidini ileri süren zeka teorisini şöyle açıklamaktadır.

I.1. Analytic Üstünlük (Giftedness): Problemin kısımlarını anlamak, bu kısımların birbirine nasıl bağlandığını görmek için problemi bölümlere ayırmayı içerir. Bu geleneksel zeka testleri ile ölçülen beceridir.

I.2 Synthetic Üstünlük (Giftedness): Yaratıcılık, yeni durumlarla başa çıkabilme yeteneği, önsezi, insight gibi tipik olarak sanat ve bilimdeki yüksek başarı ile bağlantıları becerileri içerir .

I.3 Practical Üstünlük (Giftedness): Problemlerin çözümünde anlytic ve synthetic yeteneklere başvurmayı içerir.

Sternberg üstünlüğü bu üç yetenekten birinde veya daha fazlasında yüksek puan alarak üçünün dengesini iyi idare etmek diye açıklamaktadır.(Akt. Hallahan ve Kauffman, 1994).

Gardner ve Heatch (1989) ise 7 zeka alanının birbirinden bağımsız olduğunu, tüm çocukların ve yetişkinlerin zekanın farklı çeşitlerinin, güçlü ve zayıf yönlerinin göze çarpan profillerini gösterdiğine kanıtlar göstermektedir. Bu 7 zeka alanını şöyle açıklamaktadır. (Akt. Hallah ve Kauffman, 1994).

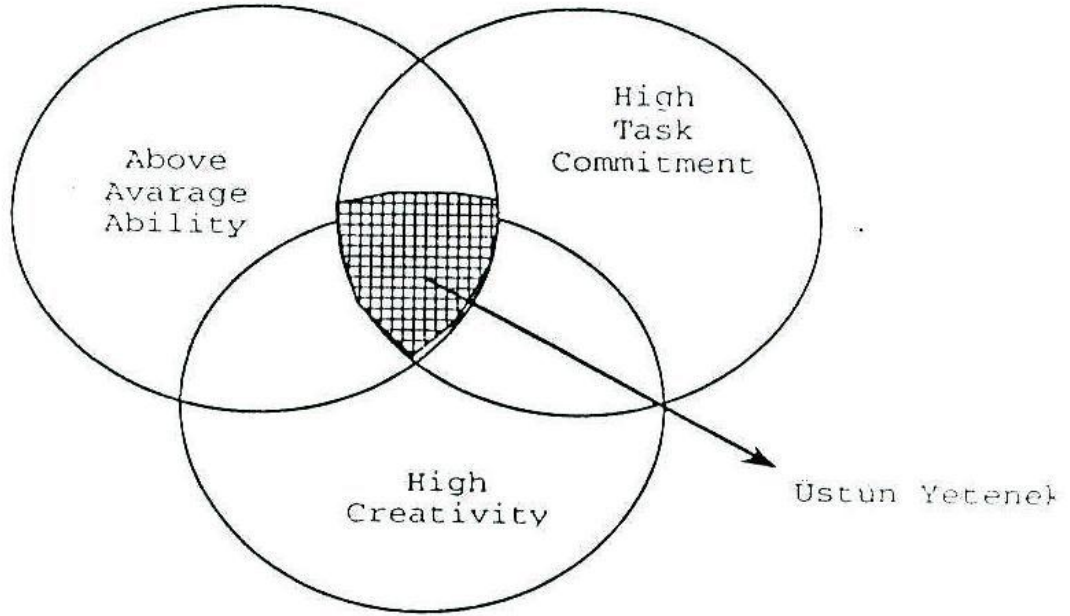
1. Mantıksal – Matematiksel (Logical Mathematical) Bilim adamı ve matematikçi v.b
2. Dil Bilimle İlgili (Linguistic). Gazeteci, şair v.b.
3. Müzik (Müsical) . Müzisyen, besteci v.b.
4. Şekil Uzay (Spatial). Heykeltıraş, navigator.
5. Bedensel (Bodily-kinesthetic). Dansçı, atlet v.b.
6. Kişiler arası (interpersonal) Terapist, satıcı v.b
7. Kişi için (intrapersonal) Kendi hakkındaki bilgileri detaylıdır.Sahip olduğu duyguları kabul eder. İsteklerini kuvvetli ve zayıf olduğu yönlerini bilir.

Üstünlüğün açıklaması için zekanın genel özelliklerinin bütün olarak ele alınması mı yoksa, bu özelliklerin ayrı ayrı mı ortaya konulması gerektiğini konusundaki tartışmalar devam etmektedir. Belki de bir insan ortanın altında yetenek ve yaratıcılığa sahip olmasına rağmen uygun koşullar sağlanırsa ve yüksek düzeyde düzey de performans göstermesi için teşvik edilirse üstün yetenek sergileyebilir. Belki de “üstün insanlar” dan ziyade “üstün davranış sergileyen insan” olarak konuşmak daha doğru olabilir. Bu konular Keating (1980), Renzulli ve Reis (1991) tarafından tartışılan yeni fikirlerdir. Kısaca üstünlük kompleks bir kavram olarak görülmektedir. (Hallahan ve Kauffman, 1994)

Renzulli (1977) üstün yeteneğin insan yapısının üç temel salkımı arasındaki etkileşimden ortaya çıktığını ileri sürmektedir. Bu üç temel salkımı şöyle açıklamaktadır.

- a. Genel yeteneklerde ortalamanın üzerinde olmak (Above Avarage Ability)
- b. Üstün Yaratıcılık Düzeyi (High Creativity). Sorunların çözümüne alışılmamış düşünme (divergent thinking) boyutuyla yaklaşmak.

- c. Yüksek Görev Anlayışı (High Task Commitment) Güdülemede ve güdülenmede üst düzey, bir sorunun doğurabileceği sonuçları görebilme yeteneği. Bu tanımlama grafiksel olarak Şekil I’de gösterilmektedir.

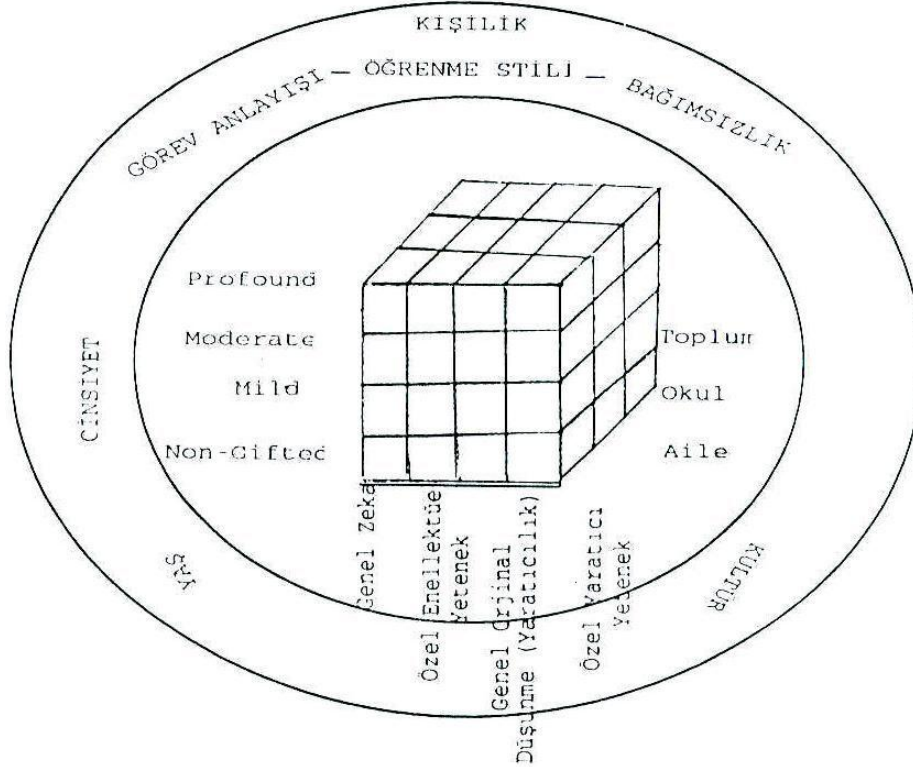

Şekil I

Önerilen bu tanım kullanılacak olursa, okul ağı nüfusunun %2-5 arasında bir küme üstün yetenekli olarak ele alınabilir (Akt. Ataman, 1982).

Milgram (1991) stnlę bilişsel, kişisel sosyal ve soya – kültürel etkilerin kompleks bir etkileŐiminin sonucu olarak açıklamaktadır. 4x4 modeli üstünlüğü 4 kategoride açıklar. Bunlardan ikisi zekanın görünümü olan ‘‘genel entellektüel yetenek’’ ve ‘‘zel entellektüel yetenek’’ tir. Diğer ikisi ise orijinal düŐünmenin görünümü olan ‘‘yaratıcı düşünme’’ ve ‘‘zel yaratıcı yetenek’’ tir. Milgram (1991) bu yetenekleride 4 düzeyde belirtir. Bunlar profoundly (derin çok) stn, moderately (orta) stn, mildly (biraz) stn ve nongifted (stn değil) tir. 4x4 modeli üstün yetenekli olarak bir çok insanı

tanımlayabilir. Bu düzeyler şekil II’de daha açıkça görülmektedir (Milgram ve Hong, 1996, Akt. Tüy, 1997).

Şekil II

II. ÜSTÜN YETENEKLİLİK TİPLERİ

Üstün yeteneklilik aşağıdaki 6 alandan birinde veya birkaçında yüksek performans ve başarı göstermekle açıklanabilir (Sisk, 1987).

1. Genel Entellektüel Yetenek
2. Özel Akademik Yetenek
3. Yaratıcılık Ve Üretici Düşünmek
4. Liderlik Yeteneği

5. Görsel ve Gösteri sanatları

6. Psikomotor Yetenek

Renzulli (1987) hala çoğu eğitimcinin üstünlüğün tektipi (entellektüel üstünlük) hakkında program geliştirdiğini ve planladığını belirtir. Üstünlüğün bir tipi için zeka puanları genellikle temel kriterdir. Tek kriterle tanılama iki temel probleme yol açar. Birincisi bazı özelliklerin bu kritere bakılarak ölçülememesi . İkincisi ise, kültürel farklılığı olan çocukların tanımlanamaması (Akt. Sisk, 19987).

11.1. Genel Entellektüel Yetenek

Genel entellektüel yetenek, genellikle yüksek zeka puanı ile açıklanır. Tipik olarak Stanford Binet zeka testinden 132 ve üstü, Wechler zeka ölçeğinden ise tüm puanda veya performans ya da sözel bölümde 130 ve üzeri alan bireylerin üstün entellektüel yeteneğe sahip olduğu düşünülür. Bu öğrenciler geniş kelime hazineleri, hafızası ve soyut kelime bilgisi v.b. bakımından aileleri ve eğitimciler tarafından tanınabilirler.

11.2. Özel Akademik Yetenek

Özel akademik yetenekli öğrenciler, başarı ve yetenek testlerindeki göze çarpan performanslarıyla öğrenilirler. Bu yeteneklerini matematik veya dil gibi dar bir alanda gösterebilirler.

11.3. Yaratıcılık Ve Üretici Düşünme Yeteneği

Kallahan (1978, 1980) yaratıcı ve üretici öğrencilerin özelliklerini şöyle sıralar.

- . Yeni deneyimlere açıklık.
- . Değerlendirme odağı kendi içinde.
- . Düşünceleri ile oynama yeteneği.
- . Risk almaya isteklilik.
- . Karmaşık ve güç olanı tercih.
- . Belirsizlik için tolerans
- . Olumlu benlik imajı
- Bir görevi yerine getirirken kendini kaybetme (Bir görevi yerine getirirken kendini kaybedecek şekilde odaklaşma yeteneği)

Yaratıcı ve üretici öğrenciler "Torrance Yaratıcı Düşünme Testi" gibi yaratıcılık testleri kullanılarak ortaya çıkarılır. Bu öğrenciler normal sınıf öğretmenine meydan okur. Böyle öğrenciler tek başına çalışmayı tercih eder ve yönlendirilmek istemezler.

11.3. Liderlik Yeteneği

Liderlik, genel kararlar ve eylemlerde grupları veya bireyleri yönlendirme yeteneği olarak açıklanabilir. Liderlik yeteneğinde üstünlük gösteren öğrenciler, bu yeteneklerini grup çalışmalarında ve güç bir durumda anlaşmaya varmak için tartışma - görüşme durumunda kullanırlar. Çoğu öğretmen, öğrencilerinin liderlik yeteneğini onların problem çözmedeki beceri ve ilgilerindeki istekliliğe göre tanımlamaktadır.

Maker (1982) liderlik özelliklerini şöyle listeler:

- Yetişkinlerle ve yaşlılarıyla birlikte iken kendine güvendiği görülür.
- Sorumluluklarını iyi yerine getirir.
- Sınıf içindeki bir çalışmayı izlemesi istendiği zaman çok rahat görünür.
- Sınıf arkadaşları tarafından tercih edildiği görülür.
- Öğretmenleri ve sınıf arkadaşlarıyla işbirliğine açıktır.
- Genellikle kolay anlaşır, kolay uyum sağlar. .
- Yeni durumlara çabuk uyum sağlar.
- Baskın olma eğilimindedir.

Bu öğrenciler Fundamental Interpersonal Relations Orientation - Behavior (FIRO - B) gibi araçlarla tanımlanabilir(Akt. Tüy, 1997).

11.4. Görsel Ve Gösteri Sanatları

Bu alanda üstün olan öğrenciler sanat, müzik, dans, drama ve bunlarla ilişkili diğer çalışmalarda özel yetenek gösterirler. Görsel gösteri sanatları okullarda üstünlüğün en çok ihmal edilen bölümlerinden biridir. Torrance (1980) dramaya işaret eden özellikleri şöyle sıralar.

- Mimikleri kullanabilme ve taklit etme becerisi.
- Vücut dili ve mimikleri kullanarak sözcükleri anlatabilme
- Vücut dili ile düşünceleri güçlü ve doğru bir şekilde ifade edebilme.

Benzer listeler diğ er sanat alanları içinde geliştirilebilir. Bu alandaki üstünlüğ ün tanılanmasında genel çekilistlerin kullanımının yanı sıra bu alandaki uzman kiş ilerin değ erlendirmesinde çok önemlidir (Akt. Tüy, 1997)

11.5. Psikomotor Yetenek

Çocuklar ince ve kalın motor gelişimlerdeki özelliklere göre de tanılanabilirler. Bu alan jimnastik, yüzme ve diğ er spor alanlarının yanı sıra el sanatları alanlarındaki becerileri de kapsar.

İnsanlar bu alanların sadece birinde değ il bir kaçında da üstünlük (multiple yeteneklilik) gösterebilirler (Sisk, 1987) .

111. ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUK KİMDİR?

Konunun karmaşık ve çok yönlü olması nedeniyle, son şeklini almış bir üstün yetenekli çocuk tanımına ulaşmak mümkün olmamaktadır. Bu nedenle de tanımlamalarda yeni yaklaşımların ortaya çıkması süregelmektedir (Davaslıgil, 1991). 1925'te Terman tarafından ileri sürülen sadece yüksek zekâ bölümü gibi tek ölçüte dayalı tanımlar zamanla yerini çoklu ölçüte dayalı tanımlara bırakmıştır. 1972 yılında A.B.D.'inde Marland raporuyla ortaya atılan tanımın böyle bir geçişin gerçekleşmesindeki önemi büyüktür (Clark, 1997). Clark'ın bu rapordan aktardığına göre, Üstün zekâlı ve özel yetenekli çocuklar, seçkin yeteneklerinden dolayı, yüksek seviyeli iş yapmaya yeterli oldukları, bu alanda, profesyonel olarak bilinen kimseler tarafından belirlenmiş olan çocuklardır. Bunlar, kendilerine ve topluma katkıda bulunabilmeleri için, normal okul programlarının ötesinde farklılaştırılmış eğitim programları ve hizmetlerine gereksinim duyan çocuklardır.

Çağlar (1986), 1977 yılında A.B.D.'deki Eğitim Komisyonu'nun (U.S. Office of Education) ileri sürdüğü tanımları aktararak, şöyle devam eder: Bu çocuklar saptanan alanların biri, birkaçı veya bunların birleşmesinden oluşan bir bütünlük içinde yüksek başarı gösterirler ve gizil güçlere sahiptirler.

Bu yetenek alanları şunlardır:

- 1) Genel zihin yeteneği,
- 2) Özel akademik yetenek,

- 3) Yaratıcı veya üretken düşünme yeteneği,
- 4) Liderlik yeteneği,
- 5) Görsel ve sanat yapma yeteneği,
- 6) Psiko-devimsel (psiko-motor) yetenek.

Söz konusu komisyon üstünlerin tanımında yer alması gereken çeşitli yetenek alanlarına dikkat çekmiş ve ABD’de geniş kabul görmüştür (Gallagher ve Courtright, 1986). Renzulli (1986) bu tanıma eleştiriler getirmiş ve eklemeler yapmıştır. Özellikle, motivasyon gibi zihinsel olmayan öğelere yer verilmemiş olmasını eleştirmiştir.

Renzulli, yaratıcı hizmetler sunarak başarılı olan bireyler üzerinde yapılan incelemelerin, birbiriyle etkileşim içinde olan üç özellik kümesine sahip olduklarını gösterdiğini belirtmektedir. Bu kümelerden birincisi, genel ve özel yetenek düzeyi; ikincisi, yaratıcılık, yani yeni düşünceler oluşturup, bunları yeni sorunların çözümünde uygulayabilme yeteneği; üçüncüsü de motivasyon, yani, bir işi başından sonuna kadar götüreceğ görev anlayışıdır. Herhangi bir alanda gerçek üstün bir başarının sağlanması için yukarıda belirtilen bu üç özellik kümesi arasındaki etkileşim gereklidir. Bireyin, bu ölçütlerin hepsinde yaştlarının % 85’inden ve en azından birinde % 98’inden daha başarılı olması halinde, üstün biri olarak kabul edilebilir (Ataman, 1984; Davaslıgil, 1991; Hallahan ve Kaufman, 1978; Özsoy, 1984; Renzulli, 1986).

Renzulli (1986), birinci kümede yer aldığını belirttiği genel yetenek’ten kastettiği yüksek düzeyde soyut düşünebilme, sözel ve sayısal usa varma, uzamsal ilişkiler, bellek ve sözcük akıcılığı, dış çevrede karşılaşılan yeni durumlara uyum gösterme ve onları şekillendirme, bilgi işlemin otomatikleşmesi, yani bilgilerin hızlı, sağlıklı ve seçici olarak anımsanması ile ilgili kapasitelerdir.

Yine birinci kümede yer aldığını ileri sürdüğü özel yeteneklerden ise, yukarıda belirtilen genel yeteneklerin çeşitli birleşimlerini özel bilgi alanlarına veya sanat, liderlik, yönetim vb. gibi performans alanlarına uygulayabilme kapasitesini kastetmektedir. Yaratıcılık olarak nitelendirdiği ikinci küme özelliklerini ise Renzulli, düşüncenin akıcı, esnek ve özgün olması, deneyime açık olma; kendinin ve diğerlerinin düşüncelerindeki, aksiyonlarındaki ve ürünlerindeki yeniliğe ve değişikliğe karşı alıcı olma, ayrıntıya, düşünce ve maddelerin estetik niteliklerine duyarlı olma şeklinde sıralanabileceğini belirtmiştir.

Zihinsel olmayan özellikler olarak nitelendirdiği ve üçüncü kümede yer aldığını ileri sürdüğü üstün motivasyonu ise, belirli bir problem, çalışma alanı veya herhangi bir ifade şekline karşı yüksek düzeyde ilgi, heves, hayranlık, bağlılık duyma kapasitesi, sebatkâr,

azimli, sabırlı, kararlı olma, çok çalışabilme ve kendini belirli bir işe adayabilme kapasitesi, önemli bir işin üstesinden gelebileceğine ilişkin bireyin kendisine olan inancı, güveni, aşağılık duygusundan arınmış olması, başarıya dürtüsüne sahip olması, belirli alanlardaki önemli sorunları görebilme ve gelişmelere ayak uydurabilme yeteneği, bireyin çalışmalarına yüksek standartları hedeflemesi ve dıştan gelen eleştirilere açık olması, kendi ve diğerlerinin çalışmalarına estetiğe dayalı zevk, kalite ve mükemmellik anlayışı ile yaklaşması şeklinde açıklamaktadır. Renzulli, ayrıca, kişilik ve çevresel öğelerin de bireyin üstün olma niteliğini kazanmasında etkili olduğunu ileri sürmüştür.

Görüldüğü üzere, tek ölçütlü zekâ düzeyine dayalı tanımlardan, çoklu yeteneğe ve performansa dayalı tanımlara doğru bir geçiş vardır. Yüksek zekâ düzeylerini belirlemek için gözlenebilir davranış gereklidir, ancak bu üstünlüğün anlaşılmasını kapsamlı bir temele oturtmak için yeterli değildir.

Daha kapsamlı bir tanım son beyin araştırmalarına dayanarak yapılmaya çalışılmıştır. 1960'ların ortasından beri yapılan beyin araştırmaları çok zeki bireylerin biyolojik olarak farklı olduklarını ve bu farklılığın tamamen doğuştan gelmeyip daha çok genetik örüntü ve çevre olanaklarının karşılıklı etkileşimi sonucunda beyinde oluşan hücresel değişimlerden kaynaklandığını göstermiştir.

Ayrıca araştırma verileri yüksek zekâ düzeyinin beynin başlıca işlevlerinin gelişiminin bir sonucu olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgulara dayanan Clark'a (1977) göre, yüksek zekâ düzeyi, bilişsel, duyuşsal, fiziksel (duyusal, devinişsel) ve sezgisel olarak adlandırılan beynin 4 işlevinin ileri düzeyde ve hızlandırılmış gelişmesinin bir sonucudur. Ona göre, zekâ kavramı ve üstünlük artık sadece beynin bilişsel işleviyle kısıtlandırılmaz; tüm beyin işlevlerini ve onların etkin ve bütünleştirilmiş kullanımını içermelidir.

Gardner farklı zekâ yapılarını önererek zekâyâ bakışı daha kapsamlı bir hale getirmesine karşın (Selçuk, Kayılı & Okut, 2003), beyin işlevinin bütünleştirici bünyesine pek değinmemektedir. Oysa beynin işlev alanları arasında karşılıklı ve birbirine dayanan bir ilişki vardır (Clark, 1997). Silverman'ın (1993) aktardığına göre, Dr. Annemarie Roeper (1982) ise, üstünlüğü, duygusal yönü de kapsayacak şekilde tanımlamıştır. Ona göre üstünlük, “daha yüksek bir farkında olma, daha yüksek bir duyarlılık ve daha yüksek bir anlayış ve algıları, zihinsel ve duygusal deneyimlere dönüştürme yeteneğidir.” (p. 21). Üstünlerin duygusal yönlerine odaklanan bir başka tanım da Columbus Grubu adıyla bilinen bir grup eğitimci tarafından 1991'de yapılmıştır. Onlara göre: “Üstünlük, ileri bilişsel yeteneklerin ve yüksek derecede yoğunluğun niteliksel olarak normdan farklı iç deneyimler ve farkındalıklar yaratmak üzere birleştiği, eşzamanlı olmayan bir gelişmedir.

Bu eşzamansızlık, zihinsel kapasite yükseldikçe artar. Üstünlerin kendilerine özgü olmaları, onların daha incinebilir olmalarına yol açar ve en üst düzeyde gelişebilmeleri için çocuk yetiştirme, öğretim ve rehberlikteki değişimleri zaruri kılar. Eşzamansızlıktan üstünlerdeki bilişsel, duygusal ve fiziksel gelişim hızlarının eşit olmaması kastedilmektedir. İncinebilirlikleri, eşzamansızlığın neden olduğu gerilimin bir sonucudur (Clark, 1997; Silverman, 1993).

Görüldüğü üzere, tanımlarda gelişmeler olmasına karşın, son olarak benimsenmiş bir tanım mevcut değildir, ancak eğitimcilerin ortak bir temelde görüş birliğinde oldukları bazı noktalar vardır: Bütün bireyler kendilerine özgü kalıtımsal bir yapıyı miras alırlar ve genellikle bu yapının içerdiği beyin, zekânın gelişmesi için büyük potansiyele sahiptir. Son 20-25 yıl içinde zekânın dinamik bir özellik gösterdiği kabul edilmiştir. Çevrenin sağladığı imkânlarla, beynin gelişiminin artırılması veya engellenmesi mümkündür.

- Zekâ kavramı bilişsel, duyuşsal, sezgisel/yaratıcı ve hareki/duyusal ifadeleri içerecek şekilde genişletilmiştir. Artık zekânın tanımı bilişsel ve akademik başarıyla sınırlandırılmayacağı için, üstün zekâlılığın tanımı da aynı şekilde genişletilmelidir.

- Dinamik özelliğinden ve gelişiminde hem genetik mirasın hem de çevre koşullarının öneminden dolayı, zekâ doğumdan ölüme kadar aynı kalan, değişmez bir özellik göstermez.

- Genetik donanımları ve çevresel uyarılmaları arasındaki etkileşim sonucunda zekâ gelişimleri diğerlerine oranla daha fazla artmış olanlar ve bu artış sonucunda hızlandırılmış ve ileri beyin fonksiyonuna sahip olanlar, üstün olarak etiketlenen bireylerdir. Bu etkileşimin önemli olması, üstün bireylerin zihinsel gelişimlerini devam ettirebilmeleri için kendi düzeylerine uygun öğrenme deneyimlerinden yararlanmaları gereğini ortaya koyar. Bu nedenle, üstün bireylerin eğitim gereksinmelerini karşılayacak farklılaştırılmış bir öğretim anlayışı gereklidir (Clark, 1997).

Ülkemizdeki Tanımlar

Ülkemizde, 2916 Sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanununu dayanak alan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Özel Eğitim Okulları Yönetmeliğinde, üstün zekâlı: “zekâ bölümü çeşitli ölçeklerde sürekli olarak 130 veya daha yukarı olan” şeklinde belirtilmiştir. Üstün Özel Yetenekli ise; “zekâ bölümü çeşitli ölçeklerde sürekli olarak 110 veya daha yukarı olup da, güzel sanatlar, teknik ve benzeri alanlarda yaşitlarından belirli ölçüde üstün olan” şeklinde tanımlanmıştır.

Ancak bu kanun yürürlükten kaldırılarak, 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname 6 Haziran, 1997 tarihli ve mükerrer 23011 sayılı Resmi Gazete’de

yayımlanarak yürürlüğe konmuş ve uygulaması ile ilgili hususlar 18 Ocak, 2000 tarihli ve mükerrer 23937 sayılı gazetede yayımlanarak yürürlüğe konan Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde belirtilmiştir. Bu yönetmeliğin 1. kısmı olan Genel Hükümlerin 4. maddesinde yer alan tanımların “v” bendinde ise; üstün veya özel yetenek “akademik alanda ve/veya sanat alanındaki yetenekleri açısından akranlarına göre üst düzeyde performans gösterme durumudur.” şeklinde tanımlanmıştır. Daha fazla ölçüte yer veren kapsamlı tanımların yapılabilmesi için ülkemizde çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Özellikleri Yukarıdaki örnekte, birçok olumlu özelliğin Burak'ta toplandığını görüyoruz. Bir başka örnekte ise, çok daha farklı özellik birleşimlerini o bireyin kendinde barındırdığına tanık olabiliriz. Örneğin, bir üstün yetenekli öğrenci matematikte başarılı olabileceği gibi, bir başkası sosyalde daha başarılı olabilir; ya da ender de rastlansa hem sosyal hem de fen alanında başarılı olabilir. Bu nedenle, aşağıda verilen özelliklerin sadece genelde görülebilecek nitelikler olduğunun, hepsinin tek bir bireyde toplanamayacağını ve her bir farklı bireyde farklı özellik birleşimlerinin görülebileceğinin anlaşılmasında yarar vardır.

Fiziksel Özellikleri (Genelde);

- Fiziksel yapı ve genel sağlıkları normalin üstündedir. Ataman'ın (1974) altı-yedi yaş Türk çocukları üzerinde yaptığı araştırmaya göre, Üstün Yetenekli Kümesinin boy, ağırlık, baş antero-posterio çap ve akciğer kapasitesi ölçümleri, Normal Altı Yetenekli Kümesindekilere göre daha yüksek bulunmuş ve aradaki farkın $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür.

- Üstün nitelikte sinir sistemine sahiptirler. Aşırı duyarlı sinir sistemine sahip olmaları normal yaşlıtlarına oranla daha fazla hareketli olmalarına yol açabilir. Bebeklik döneminde daha az uyku gereksinimi duymalarıyla dikkat çekebilirler. Yüksek fiziki enerjiye sahip üstün çocuklar, hiperaktif çocuklarla karıştırılmamalıdır. Hiperaktif çocuklar istemli dikkat ve davranış denetimini gerçekleştiremezler. Oysa bu tür üstün çocuklar çok aktif olmalarına karşın, çok az hiperaktivite semptomları gösterirler: ilgilendikleri zaman dikkatlerini yoğunlaştırabilirler ve sadece zihinsel uyarıcının yetersiz olduğu durumlarda kendilerinde amaçsız hareketlilik görülebilir. Ancak üstün olup gerçek hiperaktif çocuklara rastlamak da mümkündür.

- Duyu organları keskindir. Bebeklerde bu aşırı duyuşal uyarılabilirlik, battaniyelerini üstlerinden atma, giyim eşyalarındaki markalardan, altlarının ıslanmasından rahatsız olma, gürültüye yoğun tepki gösterme şeklinde ifade bulabilir. Ayrıca, bu aşırı

duyarlılıkları tat alma duyularında da görülebilir. Örneğin iki değişik fabrikanın ürettiği meyve suyu arasındaki ufak farkı hissedebilirler.

- Olgunlaşma daha hızlı bir seyir gösterir. Kuvvetlidirler ve koordinasyon gerektiren faaliyetlerde tepkileri daha hızlıdır (Ataman, 1984; Hallahan & Kauffman, 1978; Whitmore, 1980).

Sosyal Gelişim Özellikleri (Genelde);

- Kendilerinden büyük çocuklarla karmaşık oyun oynama eğilimindedirler.
- Karşısındakilerin düşüncelerini, duygularını ve isteklerini kestirebilme yeteneğine sahiptirler. Grup içindeki liderliğin amacı ve işlevini kavrayabilmeleri ve diğerlerinin gereksinim ve ilgilerine duyarlı olabilmeleri nedeniyle, genellikle lider olma eğilimindedirler. Hem liderlik için arzulanan kişilik özelliklerine hem de geniş ilgi alanına sahip olmaları liderlik potansiyellerini daha da arttırır.

- Espri yetenekleri gelişmiştir.

Kişilik Özellikleri (Genelde);

- Bağımsız olma özellikleri gösterirler. Bu özellikleri öğrenme etkinliklerinde de görülür.

- Yüksek amaç ve ideallere sahiptirler.

- Faaliyetlerini başlatmak için bir dış kuvvete ihtiyaç duymazlar, yani içten denetimlidirler.

- Yaşamlarındaki olayları denetim altına alabileceklerine inanırlar, kaderci değildirler.

- Mükemmel olma özelliğini gösterirler.

- Özgüvenleri yüksektir (Clark, 1997; Davis & Rimm, 1989; Hallahan & Kauffman, 1978; Leroux & Mcmillan, 1993; Parke, 1989; Rogers, 1986 ; Sisk, 1987 ve Whitmore, 1980).

Ahlâkî Özellikleri (Genelde);

- Ahlâki duyarlılıkları erken yaşta yoğun olarak görülür.

- Açlık, nükleer savaş, çevre kirliliği, barış, uluslar arası ilişkiler gibi dünya sorunlarına diğer yaşlılarına göre daha duyarlıdırlar.

- Sorgulayıcı, keskin gözlemci, mantıkî düşünür olma özellikleri göstermeleri nedeniyle, eşitsizliği, haksızlığı, çifte standardı fark ederler. Bunları önlemede etkisiz olmaları kendilerini çaresizliğe iter.

- Keskin adalet duygusuna sahiptirler.

Zihinsel Özellikleri (Genelde);

· Doğumlarından itibaren gördükleri, işittikleri, dokundukları şeylere yaşlarına oranla daha fazla ilgi gösterirler, dikkatlerini daha uzun süre yoğunlaştırabilirler.

· Daha büyük yaşlarda da dikkat süreleri daha uzundur. Daha meraklı olmaları, çok şey öğrenme isteklerine sahip olmaları nedeniyle, bir sorunla karşılaştıkları zaman, bu konu üzerinde akıllarını daha uzun süre çalıştırabilirler.

· Kolaylıkla kavram oluştururlar. Düşünceleri akıcıdır. Kolayca ezberleme ve ezberlediklerini de uzun süre belleklerinde koruyabilme özelliğine sahiptirler. Sözcük hazineleri zengindir. Kendi başlarına okumayı öğrenirler. Sayılara erkenden ilgi duyabilirler. Yüksek düşünce süreçlerini çalıştırıcı şekilde bilgilerin aktarılmasından hoşlanırlar. İki işi aynı anda yapabilirler. Zaman kavramı erken gelişebilir.

· Yeni mekanik âletler keşfedip inşa edebilirler. Daha az yapılaşmış öğrenme materyalini tercih ederler.

· Başladıkları görevlerin bitirilmesi için kendilerine daha fazla fırsat verilmesini isterler (Clark, 1997; Freeman, 1991; Hallahan & Kauffman 1978; Parke, 1989 ve Sisk, 1987)

Üstün yetenekli çocuk zeka, yaratıcılık, sanatsal, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda yüksek performans gösteren ve bu alanlardaki kapasitesini tam olarak geliştirmek için okul tarafından olağandan farklı aktiviteler ve hizmetler gerektiren kişidir (Mallanan, Kauffman, 1994) .

Ülkemizde 1991 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği Özel Eğitim Konseyinde üstün yetenekliler şöyle tanımlanmıştır.

"Üstün yetenekliler; genel ve / veya özel yetenekleri açısından, yaşlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği konunun uzmanları tarafından belirlenmiş kişilerdir. Üstün yetenekliler, bu yeteneklerini geliştirmede, normal eğitim programlarının yetersiz kaldığı, kendi ilgili ve yetenekleri doğrultusunda farklılaştırılmış programlara ihtiyaç duyan gruptur." Üstün yeteneklileri", diğer bireylerden ayırt eden özellikler genellikle şunlardır.

1. İleri düzeyde zihinsel yetenek.
2. Çeşitli alanlarda özel yetenek.
3. Duyarlılık ve yaratıcılık
4. Yoğun motivasyon.

Üstün yetenekli çocuklar aynı yaşdaki diğer çocuklarla karşılaştırıldığı zaman bazı alanlarda daha mükemmel oldukları görülür. Bu durumun anlamlı hale getirilmesinde üstün yetenekli çocukların nasıl açıklanacağı hakkındaki tartışmalar göz önüne getirilmelidir. Bu tartışma konuları Şöyledir.

III. 1. Üstün Yetenekli Çocukları Mükemmel Yapan Alanların Ne Olduğu.

Genel zeka mı? yaratıcılık, mı özel yetenek mi, akademik konulardaki başarı mı, ahlak yargısı mı? yoksa bu faktörlerin kombinasyonu mu? Belkide herkes bazı konularda diğerlerinden daha üstündür.

111.2. Üstünlük Nasıl Ölçülecek?

Tutum ve başarı testi gibi standart testlerle, okuldaki veya günlük yaşamdaki performansının dikkate alınmasıyla öğretmen yargılarıyla v.b. ölçülebilir.

111.3. Bir Çocuğun Üstün Olarak Düşünülebilmesi İçin Mükemmelliğin Derecesi Nedir?

Karşılaştırıldığı grubun %50, %90 veya %99'dan daha iyi olması mı? Bu sorular sürekli değerlendirilmektedir (Hallahan, Kauffman 1994) .

IV. ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN GENEL ÖZELLİKLERİ

Çağlar'a(1972) göre üstün zekalı çocuklara has özellikleri saptamak için ilmi metotlar ve çeşitli ölçekler kullanmışlardır. Bunları kısaca aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür..

1. Çeşitli Grup ve Bireysel Zeka Testleri.
 - a. Dile Dayanan Zeka Testleri,
 1. Dile Dayanmayan, dili gerektirmeyen zeka testleri,
 2. Standart Bilgi ve Başarı Testleri.
 3. Kişilik Testleri ve Envanterleri.
 4. Sosyal Olgunluk Testleri.
 5. Teorik, Ekonomik, Estetik, Politik ve dini Ölçekler.
 6. Sosyometrik Teknikler.
 7. Vaka incelemeleri (Çocuğun gelişim tarihçesi ve aile geçmişi incelenerek).
 8. Çeşitli kişisel kayıtların incelenmesi.

9. Anketler.
10. Gözlemler.
11. Çeşitli özellikleri ölçen ölçekler.
12. Takip araştırmaları.
13. Ana baba, öğretmen, öğrenci ve öğrenci yakınları ile yapılan mülakatlar.

Bu araştırmaların bulgularına göre bulunan üstün zekalı çocukların ortak ve belirgin özelliklerini beş ana başlık altında açıklamak isterim. Bu beş ana başlık şunlardır :

- I. üstün Zekalı Çocukların Bedeni Özellikleri,
- II. üstün Zekalı Çocukların Zihni Özellikleri,
- III. üstün Zekalı Çocukların Sosyal Özellikleri,
- IV. üstün Zekalı Çocukların Kişilik özellikleri,
- V. üstün Zekalı Çocukların Mesleki Özellikleri.

Halk arasında yaygın bir kanaate ,göre üstün zekalı çocuklar akranlarına göre bedenen zayıf, çelimsiz, gelişmemiş, daha az cazibeli, sağlığı bozuk ve kısa ömürlü olurlar. Sebep olarak yüksek düşünce ve zekaya sahip olmaları ve bundan dolayı bedeni gelişim ve uzun yaşamının engellendiği ileri sürülür.

Bu alanda birçok incelemeler yapılmıştır. İnceleme sonuçları bu kanaatin yalnız yanlışlığını değil, tamamen aksini ispatlamıştır.

Yukarda 13 madde halinde sıralanan kriterlere ,göre seçilen üstün zekalı çocukların normal akranları ile kıyaslandığında doğumdan ölüme kadar her yaş seviyesinde bedeni gelişim ve sağlıkta onlardan üstün oldukları saptanmıştır. Hatta iftiharla belirtebiliriz ki dünyada üstün zekalı çocukların eğitimlerine ilk başlayan Osmanlı İmparatorluğu zamanında ENDERUN okullarına alınan öğrencilerin seçiminde çocukların üstün bedeni gelişimleri, fiziki güzellikleri ve cazibeli oluşları üstün zekalılığın tek belirgin özelliği ve kriter olarak kullanılıyordu.

Ordular fethettikleri yerlerde bedenen gelişmiş, güzel ve cazibeli çocukları topluyor, saray bu çocukları Enderun okullarında özel bir eğitime tabi tutuyorlar, yetiştiriyorlardı .Son zamanlara kadar bu konuda yapılan bilimsel inceleme ve araştırmaların bulguları da Osmanlı Devletinin zamanında kullandığı bu kriterin doğruluğunu desteklemiştir. üstün zekalı çocukların normallere kıyasla bedenen aşağıdaki hususlarda belirgin

üstün özelliklere sahip oldukları saptanmıştır.

IV.1.Üstün Zekalı Çocukların Bedeni Özellikleri

1. Doğumlarında normal çocuklardan daha ağır ve uzun doğarlar.
2. Her yaşta akranları ile kıyaslandıkça bedeni gelişimlerinde belirli derecede üstünlük gösterirler.
3. Her yaşta akranlarından daha iri, kuvvetli ve sıhhatlidirler.
4. Akranlarından ve normal çocuklardan daha erken konuşurlar, yürürler. Bu bazen zekanın yüksekliği ile oranlı olarak çok erken olarak gelişir.
5. Bedenen bütün organların sağlığı akranlarından çok iyidir. Sağlıklarını çok iyi korurlar. Bozulduğunda derhal tedbir alırlar ve hastalık şikayetleri çok azdır.
6. Beden özürlülerine çok az rastlanır. Bu cümleden olmak üzere birçokları gözlük kullanır ve büyük bir kısmı bademcik ameliyatı olmuşlardır. Bu olanların sağlığa verdiği önemin bir belirtisi sayılır.
7. Omuz ve kalçalarının daha geniş olduğu, ciğerlerinin daha kuvvetli olduğu görülmüştür. Üstün zekalı çocukların bu bedeni özellikleri gerçek ilmi araştırmalar sonucu olarak bulunmuştur.

IV.2.Zihinsel özellikleri

1. Mutad dışı bir zihni enerjiye sahiptirler. Zihnen daima faal olmayı şiddetle arzu ederler .
2. Bilgi kazanmak için doymak bilmez bir iştaha ve açlık gösterirler.
3. Erken konuşabilir ve dili etkili bir ilişki vasıtası olarak kullanabilirler. Konuşurken işaret ve bedeni ifadeye çok az başvururlar. Kelimeleri doğru telaffuz ederler. Kelimeleri yerli yerinde kullanırlar ve akıcı bir konuşmaları vardır. Kelime hazineleri zengindir.
4. Kendilerini ifade etmek ve kuvvetli öğrenme arzularını doyumak için çeşitli alanlara ihtiyaç duyarlar.
5. Bir faaliyete kendi kendine başlama ve devam ettirmede üstün bir kabiliyete sahiptirler.
6. Mutad dışı keskin ve sağlam bir belleğe sahiptirler. Gördüklerini duyduklarını kolayca beller ve uzun zaman bellekte muhafaza ederler.
7. İlişkileri kolayca tanıyabilir, kavrayabilirler. Gördükleri, duydukları, okudukları arasında benzerlikleri kolayca yakalarlar ve bunlardan uygun 1genellemeler yapabilirler.
8. Bilgilerini kolayca transfer edebilirler.
9. Tenkidi olarak düşünmeleri çok erken yaşlara iner. Gördüklerini duyduklarını, okuduklarını olduğu gibi değil kritik olarak değerlendirirler ve kabul ederler.

10. Zekice tasarımlar yapabilirler.
11. Öğrenmeyi ana, baba, öğretmen ve yakınlarının hatırı için değil, kuvvetli öğrenme arzularının duyurulması için yaparlar. Üstün öğrenme arzusuna sahiptirler.
12. Kendilerini çok geniş bir alana konsantre etme gücüne sahiptirler.
13. Birşeyi muhakeme etmek ve yeniden şekillendirmek kabiliyetine sahiptirler.
14. Yarıştan, bilhassa nefsi ile yarıştan ve herşeyi mükemmel yapmaktan özel bir haz duyarlar.
15. Herşey hakkında derinliğine bir görüş kazanmaya gayret ederler. Bilginin nedenlerini detayları ile öğrenmeye çabalarlar.
16. Kendilerini ifade etmede bağımsızdırlar ve kendilerine güvenleri fazladır. Bu konuda yardımdan hoşlanmazlar.
17. Çok çeşitli şeylere karşı ilgi duyarlar. Birçok şeyleri derinliğine öğrenmeye tecüssleri vardır. Bazı özel konulardaki ilgileri çok kuvvetlidir. Yalnız alışılmış şeylere değil birbirine zıt şeylere karşı da geniş ve kuvvetli ilgi duyarlar
18. Gerçek ve hayal arasındaki farkı çok erken yaşlarda keşfederler. Gerçek olmayan hayali uydurmalara inanmazlar. Bunu zihinlerinde açık olarak ayırabilirler.
19. Çok kompleks algılara, kavramlara ve tepkilere sahiptirler.
20. Okumaya karşı çok erken ilgi duyarlar. Okumayı çok erken yaşlarda öğrenebilirler. Bu üstün zekanın en belirgin özelliğidir
21. Çok faal, açık göz, uyanık ve çabukturlar. Dikkat alanları geniş ve süresi uzundur.
22. Duygu ve düşüncelerini ifade etmede çeşitli yollardan faydalanırlar.
23. Kendilerini serbest, açık ve bağımsız bir şekilde ifade edebilirler.
24. Derin ve mücerret düşüncelerden, karışık problemler çözmekten hoşlanırlar. Basit ve sathı şeylerden hoşlanmazlar.
25. Aldıkları uyarılara karşı çok düşünceli, olgun ve orijinal tepkilerde bulunurlar.
26. Kendi kendilerini tenkit etmede olumlu gelişme erken başlar. Yaptıklarının doğru ve yanlışlığının muhasebesini çok erken yaşlarda yaparlar. Hatalarını kendi kendilerine anlayıp uygun düzeltmelerde bulunurlar.
27. Çalışma metotlarında en ekonomik yolları dener ve bulurlar. Zaman ve enerjilerini en ekonomik olarak kullanabilirler.
28. Sorumluluk hisleri kuvvetlidir. Sorumluluk almayı çok ister ve bunu yerine getirmekten hoşlanırlar.
29. Estetik ve teorik oryantasyonları yüksektir. Estetik zevkleri erken gelişir. Güzeli iyiyi kolayca anlar ve takdir edebilirler.

30. Uzun vadeli gayelere yönelirler. Hatalarını yenmek için özel bir çaba gösterirler.
31. Profesyonel mesleklere karşı ilgi duyarlar. Bu mesleklere girebilmek için uygun hazırlıklar yaparlar. Mesleklerinde kaliteli olmayı amaç edinirler. Bu hedefe varmak için olumlu ve fonksiyonel yaklaşım yaparlar.
32. üstünlükleri devamlıdır. Hayat boyunca devam eder. İleri yaşlar da bu daha yavaştır.

IV.3. Üstün Zekalı Çocukların Sosyal özellikleri

Bu konuda üç önemli hususa dikkat etmek uygun olur. Birinci olarak bilmemiz gereken bir gerçek vardır ki o da üstün zekalı çocuklar arasında da her çeşit sosyal uyumsuzlukların, davranış problemlerinin ve muhtelif çeşit ve derecede suçluları olduğudur. Normal çocuklarda uyumsuzluk ve suçluluğa sebep olan nedenler üstün zekalı çocukların çevrelerinde de mevcutsa derece farkı ile aynı uyumsuzluk, davranış bozukluğu ve suçluluk bu çocuklarda da görülebilir.

İkinci olarak bilmemiz gereken bir gerçekte bu konuda yapılan araştırmaların bulgularına göre üstün zekalı çocukların normallere kıyasla farklı üstün bazı sosyal özelliklere sahip olduklarıdır. Bu üstün ve farklı özellikleri aşağıdaki hususlarda görmek mümkündür.

1. Genellikle şakaları, esprileri. olgunca anlama, bir şeyin şaka tarafını, tuhaflıklarını görme kabiliyetine sahiptirler. Olgunca tatlı olarak şaka yapmasını ve şakadan hoşlanmayı, uygun espriler yapmayı erken yaşlarda becerirler.
2. Başkaları ile anlaşmayı ve geçinmeyi becerirler.
3. Arkadaş olarak kendileri seviyesinde zekaya sahip ve ilgilerinde benzerlik ve paralellik olan kimseleri seçebilirler. Genellikle kendi yaşlarından üstün olanlarla arkadaşlık ederler.
4. Başkaları ile yakın içten dostluk kurabilirler. Kurdukları dostlukları uzun zaman devam ettirirler. Dostlukları günlük oyun ilgilerinin ve yararların ötesine uzanır.
5. Başka çocukların yaşamlarına derin ve duyarlı bir vukuf anlayış gösterirler. Onların kişiliklerini son derece gerçek yönleriyle anlayabilirler.
6. Mensup olduğu gruplarda hakem ve politika yapıcı olarak tanınırlar. Diğer bir deyimle gruplarındaki uzlaşmazlıkların hakemliğini yaparlar ve politika ile idare ederler.
7. Duygusal gerilimlerini korkusuzca duruma en uygun şekilde ifade ederler. Duygusal gösterileri uygun ve kararlıdır.
8. Genellikle kendilerini kapsamına alan çeşitli sosyal teşebbüslerde olumlu, yapıcı ve verimli katkıda bulunurlar

9. Oldukça popülerdirler. Mensup oldukları grupların ekseri üyeleri tarafından sevilirler.
 10. Bildiği, tanıdığı yetişkinlerin, gençlerin ve akranlarının büyük bir çoğunluğu tarafından açıkça kabul edilirler.
 11. Genellikle bedenen, cazip, yakışıklı ve temiz, görünüşte tertip ve düzenli, ilişkilerinde naziktirler.
 12. Her yeni sosyal durumla uğraşmak ve onu yenmek için mutad dışı bir kapasiteye sahiptirler.
 13. Yeni sosyal durumlara kolayca uyabilirler. Çevrenin sosyal değerlerini çabuk kavrar, davranışlarını ona göre uydurmayı kolayca başarırlar,
 14. Dış dünya ile etkileşimlerinde olgundurular.
 15. Otoriteye az başvururlar.. Katılık, sertlik ve haşinlikleri çok az görülür.
 16. Büyük çoğunlukta fikirler dünyasında serbestçe risk alırlar ve risk almaktan hoşlanırlar.
 17. İnsanların zaman ve mekanda şimdiki hazır ve yakın istek ihtiyaç ve kıymetlerinden çok insanın daha uzun zamanda erişebilecek istekleri ihtiyaçları ve değerleri gibi daha soyut sonuçlarla ilgilenirler.
 18. Başkaları tarafından çok sık olarak farklı ırklara, dinlere karşı en ufak ön yargıları olmayan değerli şahıslar ve iyi vatandaşlar olarak kabul edilirler. Diğer bir deyimle toplumda renk, ırk ve din ayırımı ile ilgili ön yargılara sahip değildirler. Herkesi rengine, ırkına, dinine bakmaksızın olduğu gibi kabul ederler.
 19. Toplum kaide ve nizamlarını kişisel emniyet kaynağı olarak kabul ederler.
 20. Bir yandan birçok sosyal problemlerle karşılaşırken diğer yandan bunlara uygun çözüm yolları bulurlar.
- üçüncü ve son olarak bilmemiz gereken bir gerçekte bu üstün sosyal özellikler çocuğun doğumunda mevcut değildir. Bu özellikler kalıtım yolu ile geçmez. Kalıtımın ürünleri değildirler. Bu üstün sosyal özelliklerin büyük çoğunluğu üstün zekalı çocukların üstün sosyal çevrelerinde sağladıkları üstün sosyal olanaklar ve etkileşim sonucu kazanılır.

IV.4 Kişilik Özellikleri

1. Kendilerinden emin, şaşılacak birçok becerilere sahip, bağımsızdırlar
2. Amaçlarına ulaşmaktan ve başarıdan zevk duyarlar.
3. Çok çalışkandırılar. Kişisel hatalarını görür ve düzeltebilirler.
4. Popüler ve sosyaldirler. Kolayca dost edinirler. Sadakat ve güvenden hoşlanırlar. Dostlukları uzun sürelidir, güvenilir. Başkalarına güvenirler ve başkalarından güven beklerler.

5. Sorumluluk almaktan ve aldıkları sorumlulukları mükemmel şekilde sonuçlandırmaktan hoşlanırlar. Bunun için bütün gayretlerini ortaya koyarlar.
 6. Başkaları ile kolaylıkla işbirliği yaparlar.
 7. Azimleri kuvvetli ve süreklidir.
 8. İlişkilerinde naziktirler.
 9. Alçak gönüllüdürler. Gururdan hoşlanmazlar. Başkalarına mütevazî yardımlar yapmaktan hoşlanırlar.
 10. Başkaları üzerinde kuvvetli bir hakimiyet ve nüfuz sahibi olmayı, etkili ilişkiler kurmayı arzu ederler. Lider olmak isterler ve olurlar.
 11. Sabırlı ve kararlıdırlar.
 12. Başkalarının fikirlerine ve hislerine saygılıdırlar.
 13. İlişkilerinde hakemlik yapıcı ve politiktirler.
 14. Kararlı bir sinir hayatları vardır. Sakindirler.
 15. Yeni ve farklı şeyler yapmaktan ve öğrenmekten hoşlanırlar.
 16. Orijinal ve tenkidi düşünce sahibidirler.
 17. Akranları ile ilişkilerinde daha etkili ve olgundururlar.
 18. Çok sempattirler. Başkaları tarafından kolayca kabul edilirler.
 19. Başkalarının problemlerine karşı içten duyarlık gösterirler.
 20. Görünüşte yakışıklı, cazibeli, temiz, tertipli ve düzenlidirler.
 21. Başkalarını olumlu ve verimli davranışlar göstermeye teşvik ederler.
 22. Duygusal ifadelerde kararlı ve uygun davranışlar gösterirler.
- Yukarda sayılan kişilik özellikleri ile sosyal ve zihni özellikler arasında bazı tekrar ve üstüste gelmeler olmaktadır. Ancak kişiliğin bir anlamda bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal özelliklerin birleşmesinden meydana gelmiş bir bütünlük olduğunu kabul edersek bu onun tabii bir sonucu olacaktır.

Üstün zekalılar konusunda yapılmış oldukça fazla araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmaların en ünlüsü, Terman'ın araştırmasıdır. Gerek bu araştırma gerekse daha sonra yapılan araştırmaların sonuçlarına göre üstün zekalı çocukların gelişim boyutlarına göre gösterdikleri özellikler ana hatlarıyla aşağıda sıralanmıştır.

Bedensel Özellikleri :

Bir küme olarak, beden yapıları diğer akranlarına göre daha iri ve sağlıklıdır. Doğum ağırlık ve boyları ortalamanın üzerindedir. Yürüme, konuşma ve diğer devinim

becerilerinin öğrenilmesinde akranlarından daha erkendirler. Duyu organı bozukluklarına daha az rastlanır. Hastalıklara karşı dirençlidirler. Ortalama ömürleri daha uzundur.

Yaratıcılık Özellikleri:

Soru ve sorunlara çok sayıda çözüm ya da düşünce üretir. Alışılmışın dışında, özgün görüşleri ve tepkileri vardır. Görüşlerini sakınmadan söyler. Bazan bu görüşleri kökten değişiklikleri gerektirir, görüşlerini uzlaşmaz bir biçimde sonuna kadar savunur ve asla vazgeçmez, gözünü budaktan esirgemez. Maceraya düşkündür. Keskin bir mizah anlayışı vardır. Olağan kişilerin farkına varamadığı ince espirileri kolaylıkla fark eder. Güzellik duygusu gelişmiştir. Estetik özellikleri hemen algılar.

Öğrenme Özellikleri:

Çok çeşitli konularda derin ve yoğun bilgilere sahiptir. Sunulan bilgileri kolaylıkla özümser ve anımsar. Karmaşık materyalleri, kendisi için anlamlı olan parçalara ayırarak anlamaya çalışır. Herkesce bilinen yanıtların, mantıksal yanını görür. Keskin ve dikkatli bir gözlemcidir. Yaşının üstündeki sözcükleri, anlamlarını bilerek yerinde kullanır.

Önderlik Özellikleri:

Okulla ilgili olan etkinliklerin hemen hepsine katılır. Etkinlikleri devam ettirmede ona güvenebilirsiniz. Sorumluluklarını çok iyi bilir, söz verdiği işi en iyi biçimde yerine getirerek tamamlar. Gerek kendi akranları, gerekse yetişkinlerin yanında kendine güveni tamdır. Yaptığı işi rahatlıkla sunar. Sınıf arkadaşlarınca sevilen bir kişidir. Duygu ve düşüncelerini çok iyi biçimde ifade eder, sözcükleri iyi seçer ve söylenenleri iyi anlar.

Güdüsel Özellikleri:

Merak ettiği konuları incelerken bir başkasının kendisini güdülemesine gereksinimi yoktur. Tek düze işlerden genellikle sıkılır. Kendini ilgilendiği konuya ya da soruna kap- tırıp bütünüyle özümser. Üstlendiği iş ya da görevi sonuna kadar götürür. Yetişkinlerin ilgilendiği, din, politika, dünya sorunları gibi konu ya da sorunlarla ilgilenir.

1991 yılında MEB tarafından düzenlenen Özel Eğitim Kongresinde bu çocukların genel özellikleri şöyle sıralanır.

- Gelişimin tüm alanlarında yaşatlarının ilerisinde olma.
- Öğrenime ve bilgiye sürekli açlık duyma.
- Merak
- Kelime hazinesinin zengin olması.
- Çabuk öğrenme, kavrama ve akılda tutma.
- Genelleme ve soyutlama yaparak elindeki bilgiyi diğer alanlara aktarma.
- Niteliksel olarak farklı problem çözme ve öğrenme stratejileri kullanma.
- İlgisiz gibi görünen işlemler arasında ilgi kurma
- Yaratıcılık
- Bağımsız çalışma
- Kararlılık ve sebat
- Karşılarındakinin duygu, düşünce ve ihtiyaçlarına v.b. duyarlı olma
- Kendini açık seçik ifade etme
- Espri yeteneği.
- Kendini inceleyip, öz eleştiri yapma v.b

Gallagher (1976) ise üstün yetenekli çocukların özellikleri konusunda şunları belirtir.

- Üstünlük tüm popülasyonda bulunmasına rağmen çoğu üstün kişi sosyo ekonomik background'u ortalamadan daha iyi durumda olan ailenin bir ferdidir.
- Genellikle popülerdirler ve sosyal kabul görürler.
- Kişisel problemlerini daha iyi çözümlerler.
- Başarı testlerinde ortalama başarı gösteren çocuklardan daha başarılıdır (Orlansky ve Heward, 1980, Akt. Tüy, 1997).

Aşağıda bu çocukların özelliklerini anlatan 2 liste verilir. Liste A pozitif yanlarını, Liste B ise pozitif özelliklerinden dolayı meydana gelebilen problemleri anlatır (Orlansky ve Heward, 1980, Akt. Tüy, 1997).

LİSTE A

1. Düşünce ve duyguları iyi ifade eder.
2. Hızlı adımla hareket eder (çabuk öğrenir).
3. Dürüst çalışır.
4. Öğrenmek, keşfetmek, daha fazla bilgi araştırmak ister.
5. Konular hakkında derin bilgi edinir.
6. Başkalarının haklarına ve duygularına karşı duyarlıdır .
7. Sürekli ilerler.
8. Tartışmalara orijinal ve uyarıcı (teşvik edici) katkılar sunar.
9. İlişkileri kolayca görür.
10. Materyalleri hızlı öğrenir .
11. Yeni bilgiler elde etmek için okuma becerisini kullanabilir .
- 12 . Kendisinin ve başkalarının yaşamına zevk katmak için çabalar.
13. Verilen görevleri tamamlar (yerine getirir) .
14. Öğrenme için çok az alıştırmaya ihtiyaç duyar.

LİSTE B

1. Az ya da hiç bilgi sahibi olmadan açıklamalar yapar.
2. Tartışmaları yönlendirebilir.
3. Bir sonraki beceriye veya düzeye geçmede sabırsız olabilir.
4. Meraklı görünebilir.
5. Sosyal, yaratıcı veya fiziksel aktivitelerde aktif katılım yerine okumayı tercih edebilir.
6. Kurallara karşı gelebilir.
7. Tartışmalara yol açabilir.
8. Günlük olaylarda ve aktivitelerde görülebilir bir mantığın olmamasından dolayı engelleyici olabilir.
9. Tekrardan sıkılabilir.
10. Kontrol etmek için alaycı olabilir.
11. Görevden çok zamana dayalı bir programda ısrar edebilir.
12. İlgisi çabuk kaybolur.

Grup olarak beden yapıları ve genel sağlık durumları yaşlılarına oranla çok farklı değildir. Genelde bazıları doğumda normalden daha ağırdır. Boy uzunlukları ve ağırlıkları normal çocuk grubuna göre daha fazladır, erken yürür, erken diş çıkarır ve ergenliğe de erken girerler. Üstün yetenekli çocuklar tüm gelişim alanlarında hızlı bir ilerleme göstermekle beraber bu bilişsel gelişimde daha belirgindir. Bu çocuklar olağandan en az iki yıl önce söz ve sayı simgelerinin anlam ve değerlerini öğrenebilirler. Bunlarla ilgili iş ve işlemleri yaşlarının hayli üstündeki bir düzeyde yapabilirler. Çabuk ve kolay öğrenirler. Bu bakımdan çoğu okula başladan önce okuma yazmayı öğrenmiş olarak gelirler (Sarı, 2005). Sınıf düzeyinin 1-2 yıl üstündeki kitapları okumaktan hoşlanırlar. Zihinden yapılacak işlemleri kolaylıkla yaparlar. Genelleme yapmada, ilişkileri görmede, bilgilerin transferinde, mantıksal çağrışımlar-da ileridirler. Soyut kavramlara karşı ilgileri fazla ve dikkatleri süreklidir. Duyduklarını gördüklerini, okuduklarını uzun zaman belleklerinde tutarlar ve hatırlarlar, ilgi alanların geniştir. Birçok olayın nedenini, niçinini öğrenme istekleri fazla olduğu için çok soru sorarlar. Orijinaldirler, pratik bilgileri çoktur ve yaratıcıdır. Hazır cevap uyanık ve girişkenlerdir. Büyüklerle etkileşim kurarken onları etkileme, düşüncelerini inandırma ve mizah gücüne sahip, duygusal problemlerini kendi başına çözebilen, yeni ve değişik durumlara kolay ve çabuk uyum sağlayabilen çocuklardır. Ders çalışmalarının yanı sıra sosyal etkinliklere, spor faaliyetleri, resim, müzik gibi çalışmalara katılmaktan hoşlanırlar. Sorumluluk duygusuna sahiptirler. Grup içinde lider olurlar. Kendilerinden emin ve bağımsızdırlar. Amaçlarına ulaşmaktan ve başarıdan zevk duyarlar. Sorumluluk alırlar ve aldıkları sorumlulukları mükemmel şekilde sonuçlandırır. Sabırlı, kararlı, başkalarının fikirlerine ve hislerine saygılıdır. Kendilerini inceleyip öz eleştiri yapabilirler (Akt. Dağlıoğlu, 1995).

Uğur Sak (2011) üstün yeteneği “insanlık yaşamı için temel değeri olan alanlarda gösterilen olağanüstü başarı veya performans” olarak tanımlamıştır.

Uğur Sak (2011)’ın ve Ruf (2005)’in çalışmalarından alınan üstün yetenekli çocukların zeka düzeylerine göre çeşitli yaş aralıklarında gösterdikleri özellikler aşağıdaki tablolarda sınıflandırılmıştır. Anne ve babaların üstün zekâlı çocuklarının özelliklerini ay be ay kaydettikleri bu araştırmalarda üstün zekâlı çocuklar gerek takvim yaşı düzeylerine göre gerekse zihinsel yaş düzeylerine göre bazı ortak özellikler göstermişlerdir.

Birinci Düzey Üstün Yetenek İşaretleri

Yaş/Dağılım	Özellik
Çoğu 1,5 yaşından önce	Birçok sözcüğü anlamsal olarak bilir, bu sözcükleri telaffuz eder.
Önemli bir kısmı 2 yaşından daha önce	Renkleri tanır, sayıları ezbere sayar.
	Bulmacalara karşı ilgi göstermeye başlar.
Çoğu 18-30 ay aralığında	Sessizce oturup televizyonu pür dikkat izler.
Önemli bir kısmı 3 yaşına gelinceye kadar	Sayıları, harfleri ve renkleri öğrenebilir.
	Karmaşık düzeyde konuşmaya başlar, zengin sözcük dağarcığı geliştirir.
Çoğu 4 yaşına gelinceye kadar	Basit işaretleri, kendi isimlerinin yazılış biçimlerini ve alfabeyi öğrenebilir.
.	Basit toplama ve çıkarma işlemlerini yapabilmeye başlar
Çoğu 5 yaşından önce	Okumayı öğrenmeye karşı ilgi gösterir.
Çoğu 6 yaşına gelinceye kadar	Basit işaretleri ve kitapları okumaya başlar.
	Kendi kendine bilgisayar kullanmaya başlar.
Tamamı 7 yaşına gelinceye kadar	Okumayı öğrenebilir, akranlarından 2-3 sınıf daha üst düzeyde okuyabilir.
Tamamı 7-7,5 yaşına gelinceye kadar	Bölümlü kitapları okumaya başlar.
Bir kısmı 7-7,5 yaşlarında, çoğu 8 yaşlarında	Okulda derslerin yavaş işlenmesi ve derslerdeki tekrarlar nedeniyle sabırsızlık işaretleri göstermeye başlar.

İkinci Düzey Üstün Yetenek İşaretleri

Yaş/Dağılım	Özellik
Neredeyse tamamı 6-12 aylık iken	Yetişkinlerin verdiği yönergeleri ve soruları anlamaya başlar.
Çoğu 11-15 aylık iken	Kendi başına kitapları inceleyebilir, sayfalarını çevirebilir.
Çoğu 15-18 aylık iken	Birçok sözcük bilir.
	Birçok rengi tanır.
Çoğu 11-16 aylık iken	Market ve mağaza gibi yerlerin adlarını ve marka isimlerini tanır.
Neredeyse tamamı 2 yaşına gelinceye kadar	Üç veya daha fazla sözcükten oluşan cümleler kurmaya başlar.
Birçoğu 12-20 aylık iken	Sayıları tanıyabilir.
Yaklaşık %25'i 17-24 aylık iken	Bütün alfabeyi bilir.
Çoğu 3 yaşına gelinceye kadar	Çoğu renkleri ve harfleri öğrenir.
	Zengin kelime dağarcığı geliştirir, karmaşık cümleler kurabilmeye başlar.
Birçoğu 3-4 yaşlarında iken	Harfleri, sözcükleri ve sayıları yazabilmeye başlar.
Birçoğu 3,5-4,5 yaşlarında iken	Gerçek olaylara, doğa ve fizik gibi fen bilimlerine karşı fazla ilgi duymaya başlar.
Çoğu 4,5 yaşına gelinceye kadar	Kendi başına bilgisayarı kullanabilmeye başlar.
Çoğu 5 yaşına gelinceye kadar	Sayı saymaya ve sayılar konusunda bazı temel gerçekleri öğrenmeye başlar.
	Kendine ileri düzeyde kitapların ve hikâyelerin okunmasını istemeye başlar.
	Kolay kitapları okumaya başlar.
	Çoğu 6 yaşına gelinceye kadar
Çoğu 6-7 yaş civarında iken	Okulda derslerin yavaş işlenmesi ve derslerdeki tekrarlar nedeniyle şikayet bildirmeye başlar.
Tamamı 7 yaş civarında iken	Kendinden 2-5 yaş daha üst düzeyler için yazılan kitapları okuyabilmeye başlar.
Tamamı 7-7,5 yaşına gelinceye kadar	Bölümlü kitapları okuyabilmeye başlar.

Üçüncü Düzey Üstün Yetenek İşaretleri

Dağılım/Yaş	Özellik
Çoğu doğumdan hemen sonra	Çevreye karşı duyarlılık göstermeye başlar.
Tamamı 6 aylık olana kadar neredeyse	Çevresindeki kişilerin konuştuklarını anlamaya başlar.
Çoğu 10 aylık olana kadar	Kendi kendine kitapları karıştırmaya ve sayfaları çevirmeye başlar.
Çoğu 1 yaşından önce	Ebeveynlerine istediklerini anlatabilmeye başlar.
	Kitaplara karşı yoğun ilgi göstermeye başlar.
	Renkleri, şekilleri, rakamları ve harfleri tanımaya başlar.
Çoğu 16 aylık olana kadar	Zengin sözcük dağarcığı geliştirir ve kendini ifade edebilmeye başlar.
Birçoğu 12-15 aylık iken	Bazı sayıların ve harflerin anlamlarını bilir.
Çoğu 15-18 aylık iken	Renklerin birçoğunu bilir.
Neredeyse tamamı 17-24 aylık olana kadar	Bütün alfabeyi öğrenir.
Birçoğu 15-24 aylık iken	Yapboz bulmacalar ile oynamayı sevmeye başlar.
	Dörtten fazla kelimededen oluşan karmaşık cümleler ile konuşabilmeye başlar.
	10'dan daha büyük sayıları sayabilmeye başlar.
Çoğu 20-44 aylık iken	Levhalar ve marketler üzerindeki isimleri okuyabilir.
Birçoğu 2 yaşından önce	Kendine okunan kitapları ezberlemeye başlar.
Birçoğu 2,5 yaşından önce	Harf seslerine ve kısa kelimeleri hecelemeye karşı ilgi göstermeye başlar.
Çoğu 2,5-3 yaşlarında	Harfleri, rakamları, kelimeleri ve kendi isimlerini yazabilmeye başlar.
Çoğu 3-4 yaşlarında	Bilimsel gerçeklere ve aletlerin çalışma biçimlerine ilgi göstermeye başlar.
	Atlayarak ve geriye doğru sayabilmeye, basit toplama ve çıkarma işlemleri yapabilmeye başlar.
Neredeyse tamamı 3-3,5 yaşlarına gelinceye kadar	Basit kitapları ezberden de olsa okuyabilmeye başlar.
Çoğu 4-5 yaşına gelinceye kadar	Basit okuma kitaplarını okuyabilmeye başlar.
Çoğu 3-5 yaşlarında iken	Gerçek dışı şeyleri sorgulamaya başlar.
Çoğu 4,5-5,5 yaşlarında iken	Çocuklar için yazılan 1. düzey kitapları okuyabilmeye başlar.
Birçoğu 5,5 yaşına gelinceye kadar	Bazı çarpma ve bölme işlemlerini anlayabilmeye başlar.
Çoğu 6 yaşına gelinceye kadar	Kitapları zevk ve bilgi edinmek için okumaya başlar.
Tamamı 6 yaşlarında iken	Takvim yaşından 2 ile 5 yıl daha üst düzeyde okuyabilmeye başlar.
Tamamı 7-7,5 yaşlarında iken	Gençler için yazılan kitapları okuyabilmeye başlar.

Dördüncü Düzey Üstün Yetenek İşaretleri

Yaş/Dağılım	Özellik
Neredeyse tamamı 1 aylık iken	Kendine okunan kitaplara karşı ilgi göstermeye başlar.
Birçoğu 3-4 aylık iken	Kitaplar favori ilgi alanları olmaya başlar.
Tamamı 6 aylık olana kadar neredeyse	Ebeveynlerin verdiği yönergeleri anlamaya başlar.
Çoğu 5,5-9 aylık iken	Bazı kelimeleri bilir ve söyleyebilir.
Birçoğu 14 aylık olana kadar	Zengin sözcük dağarcığı geliştirir, bu sözcükleri ifadesi iyidir.
Birçoğu 12-15 aylık iken	Bazı harfleri ve sayıları tanımaya ve anlamlarını çıkarmaya başlar.
Birçoğu 15-36 aylık iken	Yapboz bulmacalar ile oynamaktan hoşlanmaya başlar.
Neredeyse tamamı 15-22 aylık iken	Bütün alfabeyi bilir.
Çoğu 20-44 aylık iken	Levhalar ve marketler üzerindeki isimleri okuyabilmeye başlar.
Birçoğu 2 yaşından önce	Kendine okunan kitapları ezberleyebilmeye başlar.
Birçoğu 2,5 yaşından daha önce	Harf seslerine ve kısa kelimeleri hecelemeye ilgi göstermeye başlar.
Çoğu 15-24 aylık iken	Dörtten fazla kelimedenden oluşan karmaşık cümleler ile konuşabilmeye başlar.
Birçoğu 13-20 aylık iken	10'dan daha büyük sayıları sayabilmeye başlar.
Çoğu 3-4 yaşına gelinceye kadar	Bilimsel gerçeklere ve aletlerin çalışma biçimlerine karşı ilgi göstermeye başlar.
Çoğu 3-4 yaşına gelinceye kadar	Atlara sayabilmeye, geriye doğru sayabilmeye, basit toplama ve çıkarma işlemleri yapabilmeye başlar.
Çoğu 3-4,5 yaşlarında iken	Bilgisayarı kendi başına kullanmaya başlar.
Çoğu 3,5-4,5 yaşlarında iken	Kitap okuyabilmeye başlar.
Çoğu 3-4 yaşlarında iken	Gerçek dışı şeyleri sorgulamaya başlar.
Birçoğu 5 yaşına gelinceye kadar	Bazı çarpma ve bölme işlemlerini anlamaya başlar.
Çoğu 5 yaşlarında iken çoğu	Zevk ve öğrenmek için kitap okumaya başlar.
Tamamı 6 yaşlarında iken	Takvim yaşından 2 ile 5 yıl daha üst düzeyde okuyabilir.
Tamamı 6-6,5 yaşlarında iken	Gençler için yazılan bölümlü kitapları okuyabilir.

Beşinci Düzey Üstün Yetenek İşaretleri

Yaş/Dağılım	Özellik
Tamamı doğumdan hemen sonra	Çevreye karşı duyarlılık göstermeye başlar.
Bir kısmı 3-4 aylık iken	Kitaplar favori ilgi alanları olmaya başlar.
Tamamı 4 aylık iken ya da daha öncesinde	Ebeveynlerin verdiği yönergeleri anlamaya başlar.
Çoğu 6 aylık olana kadar	Kitapların sayfalarını çevirmeye başlar.
Çoğu 5,5-9 aylık iken	Bazı kelimeleri söylemeye ve konuşulanları hemen kapmaya başlar.
Yaklaşık %50'si 1 yaşına gelinceye kadar	Bozuk da olsa konuşmaya başlar.
Tamamı 2 yaş civarında iken	Yetişkin düzeyinde konuşmaya başlar.
Birçoğu 10-14 aylık iken	Bazı harfleri ve sayıları tanımaya ve anlamlarını öğrenmeye başlar.
Birçoğu 12-15 aylık iken	Yapboz bulmacalar ile çok iyi oynamaya başlar.
Bir kısmı 18 aylık olana kadar	Müzikal yetenek belirtileri gösterir.
Tamamı 2 yaşına gelinceye kadar	Levhalarındaki ve kitaplardaki sözcükleri okuyabilmeye başlar.
Tamamı 20 aylık olana kadar	Kendine okunan kitapları ezberleyebilir.
Tamamı 6-8 aylık olana kadar	Favori tv programları ve video filmleri vardır.
Birçoğu 13-20 aylık iken	10'dan daha büyük sayıları sayabilmeye başlar.
Çoğu 2 yaşından önce	Sözcükleri, sayıları ve kendi isimlerini yazmaya başlar.
Çoğu 18-24 aylık iken	Basit kitapları okumaya başlar.
Çoğu 2 yaşına gelinceye kadar	Atlayarak sayabilmeye, geriye doğru sayabilmeye, basit toplama ve çıkarma işlemleri yapabilmeye başlar.
	Bilimsel gerçeklere ve aletlerin çalışma biçimlerine karşı ilgi göstermeye başlar.
Tamamı 2 yaşına gelinceye kadar	Kendi kendine bilgisayarı kullanmayı öğrenir.
Tamamı 3,5-4,5 yaşlarında iken	Bölümlü kitapları okuyabilmeye başlar.
Tamamı 4,5-5 yaş civarında iken	Hayal ürünü ve hayal ürünü olmayan kitapları okuyabilmeye başlar.
Tamamı 4 yaşından önce	Soyut matematik kavramlarını ve temel matematik işlemlerini anlayabilmeye başlar.
Tamamı 3,5-4 yaşlarında iken	Yetişkin oyunları oynayabilir.
Tamamı 6 yaşlarında iken	Altı sınıf ileride okuyabilmeye başlar.

KAYNAKÇA

Ataman, A. (1983), **Ankara İli Resmi Şehir İlkokullarındaki Üstün Yetenekli Çocukların Fiziksel Gelişim Özellikleri**, (Yayınlanmamış Doçentlik Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Burak, M. (1995), **Üstün Yetenekli Öğrencilerin Benlik Kavramına İlişkin Bir Araştırma**. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Dağlıoğlu, E. (1995) **İlkokul 2.5. Sınıflara Devam Eden Çocuklar Arasından Üstün Yetenekli Olanların Belirlenmesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Eby, J. M. Ve Smutny, J. F. (1990), **A Thoughtful Overview of Gifted Education**, Longman, New York.

Enç, M., Çağlar, D. , Özsoy, Y. (1981), **Özel Eğitime Giriş**, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No:95, Ankara

Enç, M. (2005), **Üstün Beyin Gücü**, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara

Gayne, F. Ve Masse, L. (1996), Should Self Nominations Be Allowed İn Peer Nomination Forms? **Gifted Child Quarterly**. 40 (1).

Hallahan, D. P. Ve Kauffman, J. M. (1994), **Exceptional Children**, Sixth Edition.

SARI, H. (2003). **“Özel Eğitime Muhtaç Öğrencilerin Eğitimleriyle İlgili Çağdaş Öneriler”**, Ankara: PegemA Yayıncılık

(1991) **Özel Eğitim Kongresi Raporları**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Ankara.

(1995) **Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi**, Ankara.

(1997) **Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Çağı Öğrencilerinin Özel Yeteneklerini Geliştirme Projesi Kitapçığı**, Ankara.

SAK,U. (2011). **Üstün Zekalılar Özellikleri Tanılanmaları Eğitimleri**, Ankara, Maya Akademi

Çağlar, D.(1972) **ÜSTÜN ZEKÂLI ÇOCUKLARIN ÖZELLİKLERİ**
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi Cilt: 5 Sayı: 3

ATAMAN, A. (1982), **Üstün Zekalı Çocuklara Ana-Babaları ve Öğretmenleri Nasıl Yardımcı Olabilir**. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi Cilt: 15 Sayı: 1

. KİMLER ÜSTÜN ZEKÂLI VE YETENEKLİ ÖĞRENCİLERDİR?

<http://uyem.inonu.edu.tr/x.asp?d=73> 10.02.2013